

Het Firmament presenteerde...

3^e Forum voor figurentheater

Naar jaarlijkse gewoonte bracht Het Firmament figurentheatremakers en geïnteresseerden samen op het 3^e Forum voor Figurentheater. Deze bijeenkomst vond plaats op Paasmaandag 13 april 2009 in Erfgoedcentrum Lamot in Mechelen. Het doel van deze dag bestond erin boeiende lezingen te combineren met acts die de veelzijdigheid van figurentheater aantonen. Daarnaast bood de forumdag een unieke gelegenheid tot het uitbouwen van sociale netwerken en het uitwisselen van ervaringen. Het hoeft dus niet te verbazen dat voor deze forumformule een groot aantal geïnteresseerden kwam opdagen.

Dit jaar kozen de medewerkers van Het Firmament ervoor een gevarieerd aanbod van lezingen aan te bieden. Men beperkte zich dus niet tot het uitwerken van een thematiek, maar gaf de voorkeur aan verschillende facetten die verbonden zijn met figurentheater. Special effects, copywriting, verzekeringen, ecologie, mondelinge geschiedenis... Met als kers op de taart de lezingen van Riëks Swarte, de centrale gast van deze forumdag. Al deze theoretische gedachten werden opgeluisterd door een drietal acts, die telkens opnieuw zorgden voor de nodige ontspanning en een lach op de gezichten van de deelnemers kon toveren. Op die manier besteedde men ook aandacht aan wat de praktische magie van het figurentheater uitmaakt.

Na het korte welkom van Veerle Wallebroek (algemene leiding Het Firmament) en een voorstelling van de werking van Het Firmament, mocht recensent Wouter Hillaert als eerste gastspreker de spits afbijten. Samen met hem bekeken we de laatste trends binnen het theaterlandschap. Via een korte analyse van wat op de hedendaagse podia gebeurt, probeerde hij de plaats aan te duiden van het figurentheater binnen de podiumkunsten. Daarbij plaatste hij enkele kritische noten en besprak waar volgens hem de mogelijkheden en uitdagingen liggen voor een verdere emancipatie van het poppenspel. Uit zijn lezing bleek, dat figuren heel populair zijn bij moderne theaternmakers. Zij beseffen ten volle wat de mogelijkheden van figuren op een podium zijn. Poppen slagen er immers meer dan acteurs in een existentiële dimensie te duiden op een eenvoudige manier. Hoewel dit vaak gebeurt met overdrijvingen en in een carnavaleske sfeer, slagen zij er toch telkens in de kern van de vraagstellingen bloot te leggen. Daarnaast bieden figuren een uiterst interessante opvatting rond onderzoek naar lichamelijkeheid. De interactie tussen acteur en figuur wordt ten volle uitgespeeld en tast op een subtiele manier de grenzen af tussen twee fascinerende podiumwerklijkheden. De vraag blijft echter waarom theaternmakers kiezen voor het inzetten van figuren. Opvallend is de tendens van een tekstcultuur naar een beeldcultuur. Men wil de mensen raken in hun beleving van theater en niet langer inspelen op een puur intellectuele overdracht. De stap naar het spel met figuren is dan nog maar heel klein. Zij slagen er immers beter dan wie ook in, om woorden om te zetten in beelden en gebaren. Dit maakt net de charme en de meerwaarde uit die figurentheater te bieden heeft. Deze tendensen verdoezelen echter ook enkele negatieve elementen. Er schuilt immers gevaar achter het puur beeldende karakter van figuren. Hierbij speelt commercialisering een cruciale rol: figuren worden ingezet om te tonen, niet om iets bij te brengen, met een verlies aan diepgang tot gevolg. Alleen het effect en het inspelen op de zintuigen maakt het hoofddoel uit. Men moet niet proberen om via poppen een verhaal te maken, maar juist een verhaal te kiezen en op basis daarvan de poppen creëren. Figurentheatremakers moeten zich dus ten volle bewust zijn van hun mogelijkheden en inspelen op zowel de beeldende functie als de verhalende elementen. Vooral dat laatste dreigen ze wel eens te vergeten.

Aansluitend op deze presentatie volgde een kort debat over de werking van UNIMA. Wouter Hillaert leidde het gesprek tussen Luk De Bruyker, Jean – Marie Piron, Ronny Aelbrecht en twee buitenlandse vertegenwoordigers, Hans Schoen en Hartmut Topf. Uit hun discussie

bleek duidelijk dat UNIMA een zeer gevoelig onderwerp is binnen het vakgebied. Het is immers niet voor iedereen even duidelijk welke positie UNIMA inneemt en wat men kan verwachten van deze koepelorganisatie. Wat hierbij voornamelijk aan bod kwam, was het gebrek aan communicatie.

Na de lunch kreeg ook de mondelinge geschiedenis een plaats binnen de thematiek van de dag. Na een korte inleiding door Björn Rzoska, waarin het belang van de mondelinge overdracht werd aangeduid, volgde dadelijk een praktische invulling via een interview met centrale gast, Rieks Swarte. Hierbij werd voornamelijk gepeild naar zijn liefde voor theater en de weg die hij is ingeslagen om zijn doel te bereiken. Zo kwam het publiek te weten dat het poppentheater sinds zijn kindertijd een belangrijke plaats inneemt in het leven van Rieks. Doorheen de jaren opleiding knutselde Rieks een eigen stijl in elkaar, die acteur en object samen en evenwaardig op scène brengt. Een ander centraal punt in zijn theater is het spelelement. Men hoeft niet te acteren, maar juist het spelen staat centraal. Elke vorm is geoorloofd om het verhaal te vertellen.

Na deze algemene lezingen, volgden drie parallelsessies waarbij het publiek zelf kon beslissen welke thematiek hen het meest interesseerde. De eerste sessie omvatte ecologie in de podiumkunsten. Hierbij werden de gevolgen van de opwarming van de aarde duidelijk gemaakt door Annick Lesage. Via een aantal tips en specifieke aandachtspunten voor de podiumkunsten, wil men verder blijven werken aan een beter milieu. Ecologie is immers geen ver-van-mijn-bedshow, alleen als iedereen de handen in elkaar slaat, kan een verandering en verbetering bekomen worden.

Minder groen ging het eraan toe in de sessie over special effects op het podium: laat het knallen. Medewerkers van de Vlaamse Opera grasduinden kort door het arsenaal van mogelijkheden om explosies, vuur, bloed, sneeuw of regen te creëren in een theaterzaal. De veiligheidsvoorschriften en wetgeving daaromtrent werd zeker niet uit het oog verloren. Vervolgens werden de toeschouwers getraakteerd op een demonstratie van enkele 'knallende' technieken.

De eerste parallelsessie werd opgevolgd door een halfuurtje entertainment. Bob Van de Putte en Dieter Vanfleteren verzorgden tijdens de koffie *Don Quichotterie*, een eigenzinnige bewerking van Cervantez' meesterwerk *Don Quichote*. Hierin werden enkele hoofdstukjes bewerkt en met elkaar verbonden via "plakband", die zorgde voor dat extra tikkeltje absurditeit.

Na dit half uurtje plezier, werd terug plaatsgemaakt voor de bittere ernst. Opnieuw kon men kiezen tussen twee interessante lezingen die respectievelijk handelden over de berekende en verzekerde risico's binnen het theater, en een lezing van Rieks Swarte: "In de verbeelding mag alles". De sessie over verzekeringen duidde het belang aan van een goede kennis van de juridische rechten en plichten van theatergezelschappen. Zij moeten instaan voor hun gebouw, hun acteurs en hun opvoeringen. Daarbij zijn verzekeringen noodzakelijk. Geert Van Aken zette alle mogelijkheden en verplichtingen op een geordende en begrijpelijke manier samen en gaf bij elk van hen een korte toelichting. Het is immers in het belang van de theatergezelschappen, goed te weten wat moet en wat mag om de werking van hun vereniging te garanderen. Rieks Swarte had het in zijn lezing vooral over 'verbeelding'. Een mooie selectie videofragmenten toonde hoe Rieks in zijn werk de verbeelding van toeschouwers aanspreekt om het onmogelijke toch mogelijk te maken. Want in de verbeelding kan alles. Hij had het ook over zijn grote voorbeeld uit de jaren '60: Bread and Puppet van Peter Schumann. Rieks Swarte toonde een eigen filmpje in wereldpremière, op basis van beelden die hij vroeger van een voorstelling van Bread and Puppet had gemaakt.

De laatste parallelsessie deed de deelnemers kiezen tussen een lezing over copywriting en een filmvoorstelling van Riex Swarte. Annelies Paredaens van UiTinVlaanderen opende een trukendoos vol tips voor het schrijven van teksten die blijven. Je kan haar raadgevingen nog eens nalezen in de syllabus die je op onze website vindt. Riex Swarte toonde in een andere zaal enkele filmfragmenten, onder andere van Tante Patent.

Om het Forum voor figurentheater op een geslaagde manier af te sluiten, werd nog een drankje en een interactieve act voorzien, waarna men volop ideeën en gedachten kon uitwisselen. Een ideale afsluiter voor een geslaagde en leerrijke studiedag over het rijlen en zeilen van het figurentheater in Vlaanderen.